

A KÖZÖSSÉGÉRT KORMÁNYZUNK

Temesvár, 2023. április 28–29.

A felzárkózás évtizede

AZ RMDSZ PRIORITÁSAI
A 2023–2030 KÖZÖTTI
IDŐSZAKRA

Tartalomjegyzék

I. Preambulum – nemzetpolitikai alapvetések.....	02
II. Erdély 2030 – Megtartó közösség, versenyképesség, szülőföldön való boldogulás	05
1. Oktatás	05
2. Családpolitika és szociális kérdések	07
3. Ifjúság és sport	10
4. Külpolitika	13
5. Gazdaságfejlesztés, turizmus	15
6. Mezőgazdaság	19
7. Egészségügy.....	21
8. Önkormányzatok és településfejlesztés	23
9. Környezetvédelem	27
10. Kultúra	30

I. PREAMBULUM - NEMZETPOLITIKAI ALAPVETÉSEK

A 2022-es romániai népszámlálás visszaigazolta, hogy az erdélyi magyar társadalom továbbra is számbelileg jelentős, kohéziójában erős közösség, ugyanakkor rámutatott azokra a területekre is, amelyek kiemelt figyelmet igényelnek. Az elmúlt évtizedek társadalmi változásainak jellege, hordereje arra késztet, hogy újragondoljuk az erdélyi magyar társadalom határait, prioritásait.

Az Európai Unió egységesülése, valamint a munkaerőpiac egyre inkább nemzetközivé válása következtében közösségünk jelentős hányada külföldön él. Ők továbbra is az erdélyi magyar társadalom szerves részét képezik, a velük való kapcsolat fenntartása kiemelt prioritásunk. Hazavárjuk őket, hiszen olyan jövőt építünk, ahol megtalálják számításukat, tudásukra-tapasztalatukra Erdély jövője szempontjából szükségünk van.

Az erdélyi magyar társadalom befogadó: otthona mindenkinek, aki valamilyen formában kötődik közösségünkhöz. Az életmódbéli különbségeken túl magába foglalja a többes identitásúakat, valamint azokat is, akik már csak eredettudat szempontjából kötődnek a magyarsághoz. Kitüntetett figyelmet fordítunk a magyar anyanyelvű romákra: ők társadalmunk részei, sajátos gondjaik számunkra is feladatokat jelölnek ki.

A népszámlálás eredménye rávilágít ugyanakkor a társadalom demográfiai gondjaira is: a fiatalok kivándorlására, az alacsony születésszámra, a közösség elöregedésére. A fiatalok gyermekvállalásának támogatását, a családok helyzetének javítását eddig is prioritásként kezeltük, megnövekedett lehetőségeink fókuszában továbbra is ez a kérdés áll.

Egyik legfontosabb értéknek, közösségünk kohéziós erejének tartjuk a társadalmi szolidaritást. Napjaink sokféle válságát szolidaritás nélkül nem tudtuk volna sikerrel átvészelni, mint ahogyan a szolidaritás a szétfejlődő társadalom esetében is a legfontosabb közösségformáló erő.

Felelős állampolgárai vagyunk Romániának. Jogaink és kötelességeink tudatában építjük azt a jövőt, amelyben számunkra a nemzeti identitás megőrzése és a gyorsuló idő modernitása nem kerül ellentmondásba, azt az országot, amely tennivalóval van nemzeti sajátosságainkra, amelyben identitásunk feladása nélkül otthon lehetünk. Meggyőződésünk, hogy céljaink nem ellentétesek a román többség érdekeivel.

Tudjuk, hogy törekvéseink megvalósítása könnyebb egy sikeres Erdély, sikeres Románia feltételei között, amihez készek vagyunk a magunk részéről hozzájárulni.

A magyar nemzet részeként közösségünk jelentős hányada magyar állampolgársággal is rendelkezik – jogviszony, amely egyszerre szolgálja a Kárpát-medencei magyar összefogás és az egységesülő Európa értékeinek kiteljesedését, céljainak megvalósulását, hozzájárulva egyben a regionális együttműködés elmélyítéséhez.

Uniós polgárként hiszünk az Európai Unió jövőjében, bár annak vezetésével vitáink is vannak. Meggyőződésünk, hogy az Unió feltételrendszere egyszerre biztosítja az emberi méltóságot és az élhető környezetet, mind ahogyan nemzeti törekvéseink is csak az Unió keretei között valósíthatók meg.

Három évtized viszonylagos stabilitást követően ismét háború dúl szomszédunkban. Szolidaritásunkat fejezzük ki az agressziót elszenvedő Ukrajna népével és a kárpátaljai magyarokkal, ugyanakkor leszögezzük, hogy az erőszak semmilyen formája nem lehet vitás nemzetközi kapcsolatok megoldásának része. Támogatjuk a nemzetközi szervezetek és az Európai Unió béke irányába tett lépéseit.

Gyorsan változó világunkban értékeinket megőrizve a jövőbe tekintünk. Tudjuk, hogy csakis társadalmi-gazdasági modernizációval lehetünk a XXI. század nyertesei. Ehhez a feltételek jórészt adottak, céljaink világosak, elkötelezettségünk, hitünk töretlen, összefogással, munkával boldogulni fogunk szülőföldünkön.

Célunk az elmúlt száz év tekintetében változatlan: az önálló, teljes értékű magyar társadalom megteremtése, fenntartása. Ennek legfontosabb eszköze a társadalomszervezés, a közösségépítő munka, amely partnerségeket feltételez – szükségünk van az értelmiség, a civil és szakmai társadalom és az egyházak tudására, szakmaiságára, értékrendjére, az erdélyi magyar közösség jövője iránti hitére, elkötelezettségére. Fontos a fiatalok helyzetbehozása, a stafétabot, a minél több feladat és az ezzel járó felelősség átadása – a jövő Erdélyét ők kell saját képükre alakítsák, ők kell belakják, az ők otthonosság-érzetük a jövő záloga.

Tovább kell haladnunk a kisebbségek jogainak bővítése és gyakorlatba ültetése terén. A kisebbségi törvény elfogadásához ki kell alakítanunk a megfelelő feltételeket, partnereket, szövetségeseket kell találnunk ehhez. Rendezni kell nemzeti és közösségi szimbólumaink használatának kérdését. Meglévő jogaink gyakorlatba ültetése terén is vannak még feladataink: a jogérvényesítés mellett legalább annyira fontosak azok a mozgalmak, amelyek e jogok használatának fontosságát tudatosítják.

A jog eszközeivel kívánunk fellépni minden olyan esetben, amikor szerzett jogaink sérülnek. Tudatában vagyunk annak, hogy a többség-kisebbség viszony megnyugtató módon történő rendezése a biztonságot is erősíti, ugyanakkor ennek rendezése csak akkor lehetséges, ha a többség befogadókészségét is javítjuk.

Románia számára példátlan fejlesztési lehetőségek nyíltak meg, az elmúlt évtizedek tekintetében most mondhatjuk el először, hogy a társadalmi-gazdasági modernizáció anyagi feltételei jórészt adottak. Kormányzati szerepvállalásunk célja, hogy közösségünk is nyertese legyen ennek a folyamatnak, leküzdve azt a hátrányt, amelyet a múlt diszkriminatív fejlesztéspolitikája okozott. Külön figyelmet fordítunk a magyar vállalkozások megerősítésére.

Folytatjuk a magyar kormánnyal az együttműködést a nemzeti identitás megőrzése és a szülőföldön való boldogulás gazdasági feltételeinek megteremtése terén. Románia és Magyarország regionális egymásrataltságából eredő partnersége fontos számunkra, hiszen az ebből fakadó gazdasági és kulturális programokkal a kisebbségi lét hátrányai is csökkenthetők.

Meg kívánjuk erősíteni partnerségünket az Európai Unió intézményeivel. A meglévő nézetkülönbségeink ellenére tudjuk, hogy a térség stabilitása és gazdasági prosperitása jelentős mértékben az EU tagállamai együttműködésének függvénye, mint ahogyan biztonságpolitikai kérdésekben az Egyesült Államok szerepvállalása továbbra sem nélkülözhető.

II. ERDÉLY 2030 – MEGTARTÓ KÖZÖSSÉG, VERSENYKÉPESSÉG, SZÜLŐFÖLDÖN VALÓ BOLDOGULÁS

Az RMDSZ kormányzati szerepet vállalt annak érdekében, hogy a magyar közösség, a magyar települések is részesei legyenek a társadalmi-gazdasági modernitást, az Európai Unióhoz való felzárkózást célzó programoknak. Szakpolitikai célkitűzéseink elsősorban a 2021–2024-es kormányzati időszakot érintik, ugyanakkor tartalmaznak olyan nagyobb léptékű, távlatosabb elképzeléseket is, amelyek a 2030-ig tartó időszakra vonatkoznak.

1. Oktatás

Az erdélyi magyar közösség jövője szempontjából meghatározó a korszerű, színvonalas oktatás biztosítása, beleértve a román nyelv magas szintű elsajátítását. A jó munkaerő-piaci pozíciók szempontjából az oktatás hangsúlya a készségek, képességek és a kritikai gondolkodás fejlesztésében áll.

A készülő új tanügyi törvény esetében prioritás, hogy az tartalmazzon minden eddig elért, a kisebbségekre vonatkozó pozitív szabályozást és ott, ahol szükséges, bővítse az eddigi szerzett jogokat. A törvény elfogadása során hét területre kell fókuszálnunk:

- a kisebbségi jogok megtartása és bővítése;
- az oktatási infrastruktúra korszerűsítése, fejlesztése;
- a digitalizáció előnyeinek felhasználása és alkalmazása az oktatásban;
- az oktatási rendszer fejlesztését és fenntarthatóságát biztosító finanszírozás feltételeinek megteremtése;
- a közoktatási rendszerben szakmai életpályáját elképzelő, elhivatott és képzett humán erőforrás biztosítása, a pedagógusképzés és továbbképzés hatékonyságának növelése, a pedagógusok szakmai eredményeinek, munkájának elismerése, motiválása, a fiatal pedagógusok rendszerbe vonzása és megtartása;
- a tananyag és értékelés követelményrendszerének korszerűsítése, a diákok terheltségi szintjének csökkentése, illetve az alkalmazható tudást szolgáló kompetenciák és készségek fejlesztése;

- az iskolaelhagyás csökkentése az inkluzív oktatás feltételeinek megteremtése által, a pályaorientációs tanácsadás rendszerének fejlesztése és a munkaerőpiaci szükséglettel összehangolt szakmai, duális oktatási rendszer korszerűsítése által.
- Minden magyar gyermek számára – lakóhelyétől függetlenül – biztosítanunk kell az anyanyelven való tanulás lehetőségét. A kisiskolások számára általánossá kívánjuk tenni az oktatási intézményen belüli délutáni foglalkozást.
- Nagyon fontos, hogy a magasan képzett, naprakész tudással rendelkező pedagógusok érdekében új intézményi struktúrát alakítsunk ki, a magyar pedagógus-továbbképző központ után az oktatáskutatásért, vizsga- és tananyagfejlesztésért felelős intézményekben létrejöjjenek a kisebbségek sajátos problémáinak megoldásáért felelős osztályok, részlegek vagy irodák.

A román nyelv tanítását hatékonyabbá kell tenni, ugyanakkor szükséges egy minisztériumi finanszírozású országos program, amely lehetővé teszi a kommunikációs készségek fejlesztését szolgáló projektek, táborok, cserediák-programok szervezését, hatékony digitális és hagyományos oktatói segédanyagok létrehozását.

Az RMDSZ kormányzati szerepvállalása megteremtette annak a lehetőségét, hogy a gyermekek az elavult oktatási infrastruktúra helyett felújított, illetve új épületekbe járjanak. Az a bölcsődeépítési program, amelyet az RMDSZ dolgozott ki, megduplázhathatja a korai oktatásban részt vevő gyermekek számát. Az intézmények sportbázisának bővítése prioritás, hisz a megfelelő mozgáskultúra kialakítása a diákevek alatt egy olyan társadalmat eredményez, amelyben a lakosság egészségi állapota jobb, az egészségügy terheltsége alacsonyabb. A laborfejlesztések, tantermi felújítások, korszerű oktatási környezet kialakítása által a 2030-as évekre egy olyan gyermekközpontú, befogadó és támogató szerepű iskolahálózat kell rendelkezésünkre álljon, amelybe a gyermekek és tanáraik szívesen járnak.

A XXI. század iskolája nem képzelhető el az új technológiai eszközök megléte és alkalmazása nélkül. A digitalizáció világában a versenyképesség fokmérője, hogy egy közösség milyen kompetenciákat szerez ezen a területen. A megfelelő digitális infrastruktúra és eszköztár kialakítása mellett nagyon fontos, hogy hatékonyan fejlesszük az oktatási-nevelési folyamatban részt vevő szereplők digitális műveltségét annak érdekében, hogy a XXI. század eszközeit biztonságosan és hatékonyan alkalmazhassak saját és közösségi céljaik megvalósítása érdekében.

2. Családpolitika és szociális kérdések

A család érték!

A világvárványt követően határainkon kitört a háború, a népszámlálás által pedig igazolni láttuk a rohamosan romló demográfiai mutatókat. Ilyen válságos időkben az RMDSZ legfőbb rövid- és középtávú feladata a családok megerősítése kell maradjon.

A Romániai Magyar Demokrata Szövetség célja, hogy az erdélyi magyar fiatalok itthon maradjanak, illetve hazajöjjenek: itthon dolgozzanak, építsenek otthont, alapítsanak családot, vállaljanak gyermeket, annyit, amennyit szeretnének. Ennek segítése érdekében hosszú távú, az erdélyi magyar közösség számbeli és szellemi gyarapodását, életminőségének javulását szolgáló családtámogatási rendszert dolgoztunk ki.

A kormányprogramban általunk kezdeményezett Családügyi, Ifjúságügyi és Esélyegyenlőségi Minisztérium feladatait úgy határoztuk meg, hogy a román állam kiszámítható és fenntartható, egyre bővülő támogatási rendszerek által vállaljon részt a gyermeknevelés anyagi terheiből. Ezzel párhuzamosan Magyarország Kormányának Köldökzsinór programja, valamint emelt összegű oktatás-nevelési támogatása folytatásaként olyan további intézkedéseket kezdeményezünk, amelyek a Kárpát-medencében élő magyar családok nemzeti kötődését, számbeli és szellemi gyarapodását szolgálhatják a következő évtizedben.

Törvénymódosításokkal, valamint kormányzati intézkedésekkel növelni fogjuk az önkormányzatok lehetőségeit a családok támogatása terén, és bővítjük az önkormányzatok családbarát intézkedéseit. Támogatjuk a nők nagyobb mérvű társadalmi megbecsülését, a családon belüli erőszak bármilyen formájának tilalmát.

Otthonteremtés

A fiatalok nyugodtabban vállalják a családalapítást, ha adottak számukra a biztonságos lakhatási feltételek. Javaslatunkra elindult a kedvezményes hitellehetőséget biztosító Family Start fészekrakó program, a közeljövőben pedig javasoljuk a most elérhető hitelösszeg növelését, az elszámolható költségek körének bővítését, az érvényben levő 75% helyett teljes kamattámogatást, valamint a tartozás egy részének az állam általi átvállalását gyerekek születésekor. Biztonságos feltételeket kell teremtenünk a gyerekvállalás ösztönzésére azáltal, hogy az állam nagyobb részt vállal a családok anyagi teherviselésében. Kezdeményezzük a lakhatási jellegű hitelek gyerekek számával arányosan növekvő kamattámogatását. Hosszabb távon a gyerekek születésekor a hiteladósság egy részének az elengedését fogjuk javasolni.

Azon is dolgozunk, hogy minden család méltó körülmények között éljen. Tudatában vagyunk annak, hogy a mélyszegénységben, vidéken élő, szociálisan hátrányos családok elfogadhatatlan lakhatási körülményein való változtatás a történelmi és szociális igazságtétel része, ezért új lendületet adunk a szociális lakások építési programjának!

A gyermekvállalás ösztönzése

A meddőséggel küszködő párok számára anyagi támogatást nyújtunk a lombikprogramban való részvételre. A várandós nők számára fontos az alapvető nyugalom, a bizonyosság érzése, hogy minden rendben lesz a terhesség alatt. A terhesgondozás során csak a kötelező vizsgálatok ártámogatottak, pedig minden várandós nőnek és leendő szülőnek joga van a teljes körű tájékoztatáshoz, ahhoz, hogy minden, számára fontos információhoz hozzáférjen. Ennek érdekében javasoljuk a terhesség alatti szűrővizsgálatok ingyenességét, illetve anyagi támogatását. A koraszülött gyerekeket nevelő szülők számára 2 évről 3 évre növeljük a gyereknevelési szabadság (GYES) időtartamát.

Javasolunk minden gyermek számára egyszeri, 1500 lej értékű újszülött kelengyecsomagot, valamint bevezetjük a Junior értékjegyeket, amelyek anyagi segítséget nyújtanak a tanuláshoz szükséges kiegészítő segédanyagok megvásárlásában. Támogatjuk a gyermekek fogorvosi költségeit. Pénzügyi támogatást biztosítunk azoknak a gyermekeknek, akiknek a szülei külföldön dolgoznak.

A gyermek gondozása

A következő időszakban kezdeményezzük a nagyszülői GYES bevezetését, ugyanis sok családban ők segítenek a gyerekek nevelésében, felvigyázásában. Fontosak számunkra a családi értékek, a generációk közötti párbeszéd, az odafigyelés családtagjainkra, a kapcsolattartás erősítése idős szüleinkkel.

Az egyszülős családok esetében fontos, hogy egyenlő esélyt biztosítsunk a gyerek számára, és segítsük ezen családok mindennapjait. Ennek érdekében szolgáltatási hálózatot dolgozunk ki, amely gyermekfelügyeletet biztosít, egyéni fejlesztést gyermekeknek és szülőknek egyaránt, korrepetálást, akár sajátos nevelésű gyermekek számára, jogi tanácsadást online formában, özvegy szülők számára tanácsadást a gyász feldolgozására és az újrakezdesre. Ezek mellett hasznos lehet még a pénzügyi tanácsadás, az anyagi forrásokkal való hatékony gazdálkodás.

2030-ig kiépítjük a védőnői hálózatot. A védőnő komplex, preventív családvédelmi szolgáltatást biztosít, összehangolja az anya és a gyermek egészségügyi ellátását, személyes kapcsolatot ápol gondozottjaival. Az egyéni szükségleteknek megfelelően különböző problémáikban – egészségügyi, szociális, mentálhigiénés – tanácsot ad, szűrővizsgálatokat szervez, védőoltásokat készít elő, egészségnevelő és más egészségvédő közösségi programokat szervez a gondozottak számára.

Nagycsaládban élni jó, azonban a nagyobb család nagyobb terheket is jelent. Az RMDSZ támogatja, hogy minden kívánt gyerek megszülethessen, és ennek ne legyenek anyagi, infrastrukturális akadályai. Ennek érdekében a legalább két gyermeket nevelő családok számára lakásvásárlási hitelkedvezményt és kamattámogatást biztosítunk. Kedvezménykártyákat vezetünk be a nagycsaládosok és fiatalok számára. A gyermekeknek szánt termékek esetében, mint például a gyermekpelenka és tejpor, csökkentettük a forgalmi adót. Kezdeményezzük a hétszemélyes gépkocsik vásárlásának támogatását, növeljük a szülők fizetéséből leírható összegek értékét, és gyerekeknek az egyetemi tanulmányaik befejezéséig alanyi jogon járó ösztöndíjakat vezetünk be. Pályázati úton forrásokat biztosítunk a civil és egyházi szervezetek családbarát programjai számára.

Megteremtettük a délutáni oktatás és a meleg ebéd törvényi keretét, ezt több kormányzati intézmény programjának szerves részévé tettük. Azon dolgozunk, hogy minden 0–IV. osztályos gyermek számára alanyi jogon járjon délutáni oktatás és meleg ebéd.

A gyereket vállaló anyák számára meg kell teremtenünk a családi élet és a munkavégzés közötti egyensúlyt. A gyermeknevelési szabadságról visszatérő szülő számára biztosítjuk a munkahely biztonságát legalább egy éves időtartamra. Csökkentett munkaidős foglalkoztatási támogatást kezdeményezünk annak érdekében, hogy részmunkaidős munkavállalás esetén azon családok, amelyekben jövedelemkiesés van, állami támogatásban részesülhessenek. Emellett fontos a távmunka kiterjesztése, valamint a munkaidő rugalmasságának lehetővé tétele.

Segítenünk kell ugyanakkor az anyákat abban, hogy visszatérjenek dolgozni a gyermeknevelési szabadság lejárta után. Ehhez új bölcsődékre van szükség. Célunk, hogy minden magyar gyermek korszerű, biztonságos és egészséges közeget biztosító bölcsődébe és óvodába járjon, ehhez folytatnunk kell ezen intézmények építési programját.

Idősgondozás, gondoskodás

Gondoskodnunk kell arról, hogy a szüleink és nagyszüleink aktív és méltóságteljes időskort éljenek. Bővítjük az idősellátásra vonatkozó jogszabályi keretet, és növeljük az erre szánt anyagi lehetőségeket, támogatjuk az idősgondozásban szerepet vállaló állami, civil és egyházi szervezeteket.

3. Ifjúság és sport

A fiatalok keresik helyüket a megváltozott társadalmi körülmények között, ezért egyre későbbi életszakaszban alapítanak családot és vállalnak gyereket, sokan pedig a külföldi munkavállalást vagy a fogadó országban való letelepedést választják.

A szövetség olyan jövőt akar biztosítani a fiatalok számára, amely által vonzóvá teszi az itthon maradást, arra ösztönzi őket, hogy tudásukat itthon kamatoztassák, családot alapítsanak, és az erdélyi magyar társadalom szerves részeként aktívan formálják annak jövőjét.

Az RMDSZ kiemelt figyelmet szentel a szórványtelepüléseken élő, valamint a nagyvárosi lakótelepek fiataljainak – lehetőséget biztosít számukra a közösségi tevékenységben való részvételre, a magyar identitás megélésére.

A szülőföldön való megmaradás fontos pillére a versenyképes tudás, a megfelelő életkörülmények megteremtése, a kiszámítható jövő, és biztonság. Ezért a Szövetség kezdeményezésére a kormány:

- elindította egyetemi hallgatók számára a Student Invest programot, amely révén az állam 18 és 31 év közötti fiatalok egyetemi tanulmányainak finanszírozásához járul hozzá;
- 1200–2000 eurós ösztöndíjban részesíti azokat a diákokat, akik az alapképzés elvégzése után külföldön tanulnak tovább, ezáltal támogatva a magyar diákokat, hogy színvonalas külföldi egyetemeken tanulhassanak, majd az ott szerzett tudást itthon kamatoztassák;

A mentális egészség a jól működő és hatékony társadalom alapja, ezért a MIÉRT partnerségével prevenciós és felvilágosító kampányokat indítunk, amelyek a drog- és alkoholfogyasztás, depresszió, szorongás, iskolai zaklatás, bántalmazás témakörreik érintik.

Fiatalok munkavállalása és a vállalkozó fiatalok:

- segítjük a fiatalok munkába állását átképzési programokkal és oktatás-kiegészítő képzésekkel;
- fiatal vállalkozók számára mentorprogramokat indítunk;
- kedvezményes hitelfelvételt teszünk lehetővé a vállalkozások elindítása és működtetése érdekében;
- támogatjuk a fiatalok számára kedvezőbb munkafeltételek kialakítását: a digitális, környezetbarát és fenntartható gazdaságot.

Megbízunk a fiatalokban és támogatjuk őket abban, hogy a saját értékrendjüknek, céljaiknak megfelelően rendezzék be maguk társadalmát, határozzák meg Erdély jövőjét, ezért a Szövetség:

- ösztönözi a fiatalok társadalmi és közéleti szerepvállalását, biztosítja a különböző generációk harmonikus együttműködését, a stafétabotzökkenőmentes átadását;
- a 2024-es választásokon növelni kívánja a fiatalok számát a helyi- és megyei önkormányzatok döntéshozó testületeiben, a parlamenti frakciókban, valamint a kormányzásban tisztséget vállalók körében;
- kezdeményezi Románia Ifjúsági Stratégiájának kidolgozását.

Sport

Sport nélkül nincs egészséges társadalom, hiszen a sportolás hozzájárul a népesség mentális és fizikai egészségi állapotának javításához, ezért az RMDSZ az alábbi célokat fogalmazza meg, amelyeket az Országos Sportstratégiába is belefoglalt.

Felhívja a fiatalok figyelmét a sportban rejlő lehetőségekre. Ahhoz, hogy társadalmunknak egészséges tagjai legyenek, már az iskolában vonzóvá kell tennünk a sporttevékenységeket, ezért szorgalmazzuk:

- a tornaórák vonzóvá, diákközpontúvá tételét;
- a tornaórák számának kettőről háromra való növelését;
- hogy minden gyermek tanuljon meg úszni és ismerje meg a vízi sportokat;
- a diákok számára megfelelő infrastruktúrát biztosítunk ahhoz, hogy minél többféle sportágat kipróbálhassanak;
- diáktáborok, sportversenyek szervezését;
- tegyük lehetővé a sportemberekkel, olimpiákonokkal való találkozást.

Az a célunk, hogy 2030-ra a rendszeres testmozgást gyakorlók száma megduplázódjon. A tömegsportokat életkortól függetlenül, mindenki számára elérhetővé kell tennünk, ezért továbbra is kiemelt figyelmet fordítunk:

- a lakónegyedekben, parkokban futópályák kialakítására;
- erőgyakorlatok végzésére megfelelő infrastruktúra biztosítására;
- labdarúgó és tenispályák, asztalitenisz és teqball asztalok, kosárpályák felállítására;
- a fogyatékkal élő személyek sportolási lehetőségeinek biztosítására;
- támogatjuk a vállalkozókat abban, hogy a munkahelyeken sportolási lehetőségeket biztosítsanak.

A FELZÁRKÓZÁS ÉVTIZEDE

Javítanunk kell a versenysportok feltételrendszerén, lehetővé téve az itthoni felkészülést. Ennek érdekében:

- ösztönző teljesítményrendszert dolgozunk ki, biztosítjuk a megfelelő forrásokat;
- megújítjuk az edzők szakosodásának rendszerét;
- átszervezzük a sportklubok működését, regionális kiválósági központokat hozunk létre;
- folyamatosan fejlesztjük a sportinfrastruktúrát, korszerűsítjük a sportorvosi kabineteket;
- decentralizáljuk a sportintézmények működtetését.

4. Külpolitika – Erdélyi magyar jövő egy méltányos és észszerű Európai Unióban

A fiatalok keresik helyüket a megváltozott társadalmi körülmények között, ezért egyre későbbi életszakaszban alapítanak családot és vállalnak gyereket, sokan pedig a külföldi munkavállalást vagy a fogadó országban való letelepedést választják.

A mi Európánk

A romániai magyarok, az Európai Unió közösségébe tartoznak jövőképünk csak az Unió keretein belül valósítható meg, ugyanakkor az uniós tagság a gazdasági és társadalmi fejlődés záloga. Az RMDSZ a kezdetektől Románia európai uniós csatlakozásáért dolgozott, hiszen az őshonos nemzeti közösségek támogatása legjobban a nemzetek, nemzeti közösségek és régiók Európájában biztosítható. A mi Európánk nem az intézményekről, hanem az emberekről szól, a mi Európánk közepontjában nem a bürokraták állnak, hanem a közösségek. A mi felfogásunk szerint Európa három tartópilléren áll: a zsidó-keresztény hagyományon, a görög filozófián és a római jogon. Az Európai Unióban a különböző politikai véleményeknek meg kell férniük egymás mellett, az intézményekben pedig a döntéseket megfelelő mérlegelés után, az észszerűség és a várható hatás figyelembe vételével kell meghozni.

Az erős Európai Unió sikeresen küzdhet meg a válságokkal, gazdasági politikai révén pedig biztosítani tudja Erdély fejlődését, a polgárok, a családok és a közösségek gyarapodását. Az egymásra tevődő válságokat ebben az időszakban az európai értékek válsága mélyíti. Az Európai Unió térjen vissza az alapító atyák által képviselt értékrendhez. Nem az ideológiákkal harcoló, hanem a valós szolidaritásra és a teljes körű egyenjogúságra épülő Unió nyerheti vissza az állampolgárok bizalmát, a közös európai jövőbe vetett hitet.

A kisebbségek jogai

Az őshonos kisebbségek jogainak kibővítése, a meglévő jogi keret alkalmazása nagymértékben függ a nemzetközi környezettől és a nemzetközi szervezetek ezzel kapcsolatos álláspontjától. Kétségtelen, hogy a kisebbségi közösségeknek kiemelt támogatásra van szükségük az asszimiláció és a negatív demográfiai trendek megfordítására. Ezt a támogatást elsősorban annak az államnak kell biztosítania, amelyben élnek, az Európai Uniónak szerepet és felelősséget kell vállalnia a kedvező kisebbségvédelmi megoldások és gyakorlatok kialakításában, olyan tagállamokban is, amelyek azt egyelőre elutasítják.

Az elmúlt évtized erőfeszítéseinek hatására, amelyben a Szövetségnek meghatározó szerepe volt, az őshonos kisebbségek védelme az Unió napirendjére került. Az Európai Unió mentalitásbeli és szervezeti reform előtt áll.

Az az érdekünk, hogy az EU értéként kezelje a nyelvi és etnikai sokszínűséget, mint ahogyan azt a polgári kezdeményezésekben is megfogalmazzuk. Az európai kisebbségvédelmi jogi keret megteremtése a romániai magyarközösség szülőföldön maradásának és megerősödésének, a magyar identitás megőrzésének egyik legfontosabb eszköze.

Béke, élhető környezet, prosperitás

Az Európai Unió és a világ gazdaság válságát az ukrajnai háború súlyosbítja. Az RMDSZ határozottan elítéli az Ukrajna elleni orosz agressziót, kormányzati partnerként Románia Parlamentjében és az Európai Parlamentben pedig mindent megtesz a romániai gazdaság, a munkahelyek, a családok és a szociális intézmények védelmében. Az Európai Unió válasza a jelenlegi válságra a kettős, zöld és digitális átállás. Az RMDSZ azt szorgalmazza, hogy az átállás legyen fokozatos, méltányos és észszerű, ne az állampolgárokkal fizetessék ki a változás költségeit. A kettős átmenet a nemzedékünk legnagyobb kihívása, kétségtelenül szükség van a klímaváltozás elleni fellépésre, viszont a reformok sebességét a társadalmi és gazdasági tűrőképességhez kell igazítani. Az európai gazdaság versenyképességét nem csak megőrizni, hanem növelni kell.

Az EU döntéseivel vissza kell nyernie az európai polgárok bizalmát, a fiatal generációnak fel kell ismernie az európai projekt pótolhatatlan előnyeit. Sem a klímaváltozás, sem a környezeti szennyezés nem ismer államhatárokat vagy kontinensek közötti távolságokat. Emiatt az RMDSZ markáns európai klímadiplomáciát támogat, amely globális szövetségeket épít a klímacélok elérésének céljából. Szorgalmazza a fenntartható fejlődés alapelveinek gyakorlati alkalmazását, célkitűzésnek tekinti a fenntartható társadalom létrehozását a szülőföldön. A felzárkózás évtizedében soha nem állt ekkora mennyiségű kormányzati és európai uniós forrás Románia rendelkezésére. Az RMDSZ tevélegesen szorgalmazza a két alapvető EU integrációs célkitűzés megvalósítását: Románia schengeni csatlakozását és az európai fizetőeszköz, az euró bevezetését.

Erős jelenlét az Európai Parlamentben

A romániai magyarság megmaradásának és megerősödésének, a magyar identitás megőrzésének egyik biztosítéka a nemzetközi és európai szervezetek figyelmé és támogatása. Több évtizedes tapasztalatát hasznosítva, az RMDSZ érdeke, hogy a különböző nemzetközi intézményekben megteremtse és fenntartsa az őshonos kisebbségek védelmének, hangsúlyosan az erdélyi magyarság ügyeinek támogatását. Az Európai Parlament ennek elsődleges színtere, ezért az RMDSZ legelső külpolitikai prioritása az erős európai érdekképviselő megtartása a közelgő, 2024-es európai parlamenti választáson. Az RMDSZ az Európai Néppárt tagja, amely az elmúlt évtizedben az őshonos kisebbségi jogok európai érvényesítését következetesen támogatta. Hasonlóképpen az elmúlt évtizedekben a pártcsalád és a néppárti parlamenti képviselőcsoport tagjaként az RMDSZ képviselői mindenekelőtt és következetesen a romániai magyarság társadalmi és gazdasági érdekeit követik.

5. Gazdaságfejlesztés, turizmus

Gazdasági szempontból Románia jelentős fejlődésen ment keresztül: 2000-ben az egy főre eső bruttó hazai termék az EU-s átlag alig egy negyedét [26%] tette ki, amivel Románia a térség gyengén fejlett országának számított. Az európai integrációval új lehetőségek nyíltak a beruházások és ezek finanszírozása terén, ugyanakkor a folyamat javított az állami intézmények működésének hatékonyságán és átláthatóságán is. Ezek segítségével Románia fejlettségi mutatója 2021-re az EU vonatkozásában 74%-ra emelkedett, 2030-ra célként a 90% megközelítését tűzzük ki. Az elmúlt időszak felzárkózási ütemének fenntartása az évtized végéig nehezen tűnik megvalósíthatónak, azonban az EU-s források megfelelő felhasználása, az európai integráció folytatása és a schengeni-övezethez való csatlakozás ezt mégis lehetővé teszik.

Románia és Erdély gazdasága olyan lehetőség előtt áll, ami a történelem során ritkán adódik – jelentős mértékben csökkenteni tudjuk történelmi lemaradásunkat az Európai Unió nyugati tagországoihoz képest. Ilyen helyzetben a magasan fejlett országok adta lehetőségek nehezebben csábítanak el fiataljainkat.

Habár az ország minden régiója fontos lépést tett előre az elmúlt évtizedekben, a belső eltérések hangsúlyosabbakká váltak, a fejlett régiók gyorsabban haladtak. Célunk az, hogy Erdély magyarok lakta régiói a fejlődés nyertesei legyenek.

Kockázati tényezők

Az előttünk álló időszaknak gazdasági kockázatai is vannak – a magas költségvetési hiány és az infláció leküzdése jelentős kihívást jelent, ugyanakkor az euró tervezett bevezetésének is szigorú gazdaságpolitikai feltételei vannak.

Fontos, hogy a költségvetési egyensúly és a kitűzött célok megvalósításának költségei ne a lakosság terheit növeljék, ugyanakkor külön figyelmet kívánunk fordítani a kis- és középvállalkozások védelmére.

A gazdaság akut munkaerőhiányát elsősorban átképzéssel és az inaktív népesség bevonásával kívánjuk megoldani.

Ipar, versenyképesség

A globalizációs folyamat közepette az EU országainak gazdasága egyre inkább a szolgáltatások irányába tolódott el. Az elmúlt évek válságai rámutattak arra, hogy a külső szereplőktől való függőséget csökkenteni kell, ehhez pedig fenntartható munkahelyek teremtésére és az ipari termelés növelésére, valamint az európai

infrastruktúra modernizálására van szükség. Mindehhez biztosítani kell a versenyképesség adminisztratív feltételeit. Romániában a fenntartható munkahelyek létrehozása és az ipari termelés növelése érdekében a gazdasági szereplők számára jogbiztonságot és egyszerűsített ügyintézkést kínálunk.

A felzárkózás kulcsa a gazdaság magas hozzáadott értékű termékek és szolgáltatások irányába való elmozdulása, ami természetesen innovációt és kivételes intézményi infrastruktúrát feltételez. Ugyanilyen fontos a nemzetközi versenyképesség javítása, valamint a hazai termelési láncok erősítése, elsősorban az élelmiszeriparban.

Digitalizáció, zöld átmenet, fenntartható fejlődés

A digitális és zöld átmenet meghatározóak a jövő szempontjából, ugyanakkor a megvalósíthatóság tekintetében figyelemmel kell lennünk Európa régióinak eltérő gazdasági fejlettségére. Meg kell találni a józan egyensúlyt: nem támogatjuk, hogy az európai polgárok vagy kkv-k viseljék az átmenet terhét.

Elkötelezettek vagyunk a fenntartható fejlődés iránt. Célunk az ezzel kapcsolatos intézményi struktúra további bővítése, a fenntartható fejlődés 2030-ig kidolgozott stratégiájának gyakorlatba ültetése.

Energiagazdálkodás

Energiagazdálkodás terén célkitűzésünk a takarékoság, a minél nagyobb arányú saját termelés, és a korrekt nemzetközi együttműködés. Ösztönözni kell a takarékoságot, azonban mindaddig, amíg az energiaválság hatásaként magas az energia ára a piacon, addig a háztartási fogyasztókat és a vállalkozásokat megvédő árkompenzációt fenn kell tartani. Szem előtt kell tartanunk az ipar növekvő igényeit és az ellátás biztonságát is.

Az EU támogatja Románia energetikai átállását – a helyreállítási terv lehetőséget teremt a villamosítás és az elektro-mobilitás szélesebb körű kiterjesztésére, a digitalizálásra, a dekarbonizációra, a lakosság energiefelhasználási hatékonyságának növelésére. Fontos, hogy az ezzel kapcsolatos új iparágak tekintetében termelői kapacitásokat építsünk ki.

Diverzifikálni és teljesítményében növelni kell az energiatermelést. A hangsúly a megújuló energia termelésén van, azonban az energiabiztonság érdekében fejlesztenünk kell a gáz- és atomerőműveket is. Jelentős infrastrukturális fejlesztésre is szükség van: erősíteni kell az ország villamos- és gázhálózatát, bővíteni kell a határkeresztező kapacitásokat.

A gazdaság hatékonyságának, versenyképességének növelése, a zöld és digitális átállás, az új, innovatív iparágak létesítésének költségei magasak, azonban az EU-s források maradéktalan lehívása biztosítja ezek kivitelezésének megvalósítását, ezért a továbbiakban is támogatjuk az ezekre irányuló pályázatok kiírását.

Infrastruktúra fejlesztése

A jól működő gazdaság egyik feltétele a korszerű közúti, vasúti és légi infrastruktúra. Ez fontos a magyar emberek számára is, hiszen lerövidül az egyes távolságok megtételéhez szükséges idő, több időt tölthetnek családjukkal, barátaikkal, szabadidős tevékenységekkel, ezért:

- autópályákat építünk: véglegesítjük a Kolozsvár–Marosvásárhely és a Nyárad-szereda–Nyárádtő közötti autópálya-szakaszt, gyorsítjuk az Erdélyi autópálya hiányzó szakaszainak építését;
- a székelyföldi települések számára lehetővé tesszük, hogy bármely településről egy óra alatt elérjék az autópályát;
- felújítjuk az országos jelentőségű utakat;
- villamosítjuk a vasútvonalakat, megduplázzuk a Nagyvárad–Kolozsvár közötti vágányokat, gyorsvasutat építve Budapest és Kolozsvár között;
- modernizáljuk a reptereket, átadjuk a brassói repteret.

Turizmus

Romániában a turizmus kevésbé fejlett, de jelentős potenciállal rendelkező ágazat. Jelenleg 10% a külföldi turisták aránya, az itt töltött vendégéjszakák száma átlagosan 2,3-ra tehető. Célunk, hogy fellendítsük a turisztikai ágazatot, a külföldi turisták vendégéjszakáinak arányát az elkövetkező években legalább duplájára növeljük. Az erdélyi régió földrajzi és történelmi sokszínűsége, kultúrája különleges turisztikai vonzerővel bír, mindez pedig lehetőséget teremt arra, hogy a magyar emberek ebben az ágazatban működtessenek vállalkozásokat. Támogatjuk a faluturizmust, a magas minőséget jelentő szálláshelyek és a hozzá kapcsolódó szolgáltatások kialakítását, amely jelentős mértékben segítheti a gyengébben fejlett régiók felzárkózását.

Ennek érdekében turisztikai útvonalakat hoztunk létre, biztosítjuk a szállítási infrastruktúra kiépítését és műemlékeink felújítását, valamint ösztönözzük a kulturális turizmus gasztroturizmussal való ötvözését, gasztronómiai pontok létrehozását. A mezőgazdasági termelőket segítjük abban, hogy termékeiket bevonják a helyi ellátási láncba. Célunk, hogy a helyi szolgáltatások minősége és a helyi termékek brandje olyan vásárlóerőt szolgáltasson meg, amely biztosítja a családok és vállalkozások számára az állandóságot és ez által megteremti a szülőföldön való boldogulás lehetőségét.

A jövő iparágai

2023-ban látjuk, hogy az elmúlt éveket meghatározó világjárvány, illetve az aktuális geopolitikai helyzet átrendezi a világgazdaságot: nemcsak vállalkozások, hanem szolgáltatástípusok, iparágak szűntek meg és vették át helyüket újak. Ma a digitalizáció, a technológiai forradalom térnyerése és ezen belül a mesterséges intelligencia kézenfekvősége még inkább árnyalja a társadalom foglalkoztatottságának átalakulását.

Kreativitás

A kreativitáson alapuló gazdaság megvalósításához elsődleges szemponttá válik az egyéni készségek módszeres fejlesztése, a tudás és információ olyan szintű átadása, amely a térség technológiai és szemléleti innovációjához vezet. Ennek érdekében az RMDSZ támogatja az erdélyi Kreatív Központok létrehozását, amelyek célja hazai kreatív közösségek építése, annak érdekében, hogy kimagasló teljesítményű munkaerő-állományt biztosítson a térség számára. A közoktatás hiányosságainak ellensúlyozása érdekében támogatjuk az alternatív, nonformális képzési programok beindítását. Alternatív, kreativitást kamatoztató oktatással, hasznosítható gyakorlati tudás átadásával tudunk jövőt építeni, a tehetségeinket megtartani és így megteremteni az életszínvonal növekedését.

Innováció – technológia: gazdaság és versenyképesség

Az innováció a gazdasági növekedés alapja, a vállalkozások versenyképessége növelésében elengedhetetlen tényező. Ennek érdekében továbbra is biztosítjuk uniós alapokból azokat a forrásokat, amelyek a kis- és közepes vállalkozások számára lehetővé teszik az innovatív technológiák bevezetését. Olyan tájékoztatási kampányok szervezését szorgalmazzuk, amelyek hozzájárulnak a vállalkozások innovatív szemléletmódjának fejlesztéséhez, a rendelkezésre álló pályázati lehetőségek megismeréséhez.

Olyan jogszabályi feltételeket biztosítunk, amelyek a vállalkozók számára lehetővé teszik az operativitást:

- a szállítás tekintetében növeljük a határátkelő pontok személyzetét, javítjuk az átkelőhelyek felszereltségét;
- kidolgozzuk a holdingtársaságok működésére vonatkozó jogi keretet;
- az adózás tekintetében kiszámíthatóságot biztosítunk;
- támogatjuk az ipari parkok létrehozását, a meglévők fejlesztését;
- debürokratizáljuk az intézményeket, támogatjuk ezek digitalizációját;
- támogatjuk a mezőgazdasági, termelői és értékesítési szövetkezeti formák létrehozását.

6. Mezőgazdaság

A mezőgazdaság számos erdélyi család megélhetését biztosítja, ezért a Szövetség prioritásként kezeli ezt az ágazatot. Olyan feltételeket teremtünk és olyan támogatásokat nyújtunk a családi gazdaságok, fiatal gazdák számára, amely egyrészt biztosítja ezek fenntarthatóságát, másrészt ösztönzően hatnak a mezőgazdasági termelés tekintetében.

A megnövekedett üzemanyag-árak, a kedvezőtlen időjárási viszonyok, a szomszédokban dúló háború nehéz helyzetbe hozták a gazdaságokat, ezért az RMDSZ:

- gázolajár-támogatást vezetett be a gazdáknak, amelyet kiterjeszt 2023-ra is;
- kártérítést nyújtott az aszálykárok enyhítésére;
- rendkívüli válságtámogatást kínált a szarvasmarha-, sertés- és szárnyas-tenyésztőknek;
- szorgalmazzuk az ukrajnai gabona importjának időszakos betiltását.

Célunk, hogy az elsődleges termelés minőségi és mennyiségi javításával piacképesse tegyük az erdélyi gazdaságokat. Azt szeretnénk, hogy fiataljaink meglássák a mezőgazdaságban rejlő lehetőséget, és ebben az ágazatban tevékenykedve, szülőföldjükön maradva biztosítsák maguk számára a megélhetést, ezért:

- támogatásban részesültek a szántóföldi kultúrák, a len és kendertermesztők, gyapjúkészítők, dohánytermesztők, komlótermesztők, cukorrépa-termesztők, tejtermelők;
- továbbra is támogatjuk a szarvasmarhatartókat, a báznai és mangalica-tenyésztőket;
- támogatás formájában ösztönöztük a fóliasátras és üvegházas paradicsom-termesztők, a fokhagyma-termesztők, az étkezési burgonya-termesztők, az asztali, csemege-szőlő termesztők tevékenységét.

A mezőgazdaság teljesítménye nemcsak a nemzetgazdaságra van jelentős hatással, hanem az erdélyi társadalom erőforrásainak is fontos eleme. A gazdatársadalom versenyképességének növelése a vidéki térségek gazdaságélénkítését jelenti, a nemzetgazdaság stratégiai jelentőségű ágazatává teszi az agráriumot, ezért a zöld átállásnak méltányosnak kell lennie. Ebből a megfontolásból:

- nem támogattuk Brüsszelben azt az irányelvjavaslatot, amely hátrányos helyzetbe hozta volna a gazdákat adminisztratív és pénzügyi többletterhet rótt volna rájuk a metán- és ammónia-kibocsátás nagyarányú csökkentésével;
- nagy figyelmet fordítunk arra, hogy az EU szigorú klímavédelmi politikája ne érintse hátrányosan gazdáinkat;

- azon dolgozunk, hogy a partiumi, székelyföldi, bányási családi gazdaságok számára ne jelentsenek többletterhet a környezetvédelmi intézkedések, az ezzel járó megszorításokat támogatásokkal ellentételezzük;
- tájékoztató kampányt szervezünk a 2023–2027-es időszakban elérhető agrártámogatásokról;
- továbbra is szorgalmazzuk azokat a zöld programokat, amelyek ösztönzőleg hatnak a fenntartható földhasználatra, a rossz termőföldek erdősítésére;
- ösztönözzük az olyan gazdálkodási, talajművelési gyakorlatokat, amelyek nem, vagy csak nagyon kis mértékben használnak vegyszert és műtrágyát, illetve azokat, amelyek a hagyományos talajkímélő, környezetbarát eljárásokra és természeti értékek fenntartható használatára épülnek;
- támogatjuk az agrár-környezetgazdálkodási intézkedéseket, amelyek a legelők, kaszálók elődeinktől örökölt extenzív, hagyományos művelésére irányultak;
- támogatjuk családi gazdaságainkat az öko-gazdálkodási, agroturisztikai potenciál maradéktalan kiaknázásában;
- támogatjuk a helyi gazdaszervezetek és falugazdász hálózatok munkáját, ösztönözzük a gazdák szövetkezetekbe való tömörülését;
- folytatjuk a „de minimis”, azaz a csekély összegű támogatások sorát;
- támogatjuk a mezőgazdasági őstermelőket és családi gazdaságokat, segítjük őket abban, hogy termékeik az ellátási lánc részévé váljanak.

7. Egészségügy

Az RMDSZ célkitűzése, hogy növelje az emberek egészségben töltött éveinek számát, lehetővé tegye a betegek gyógyulását és életminőségének javulását. Ezért a Szövetség kezdeményezi:

- prevenciós programok elindítását – szorgalmazza az éves vizsgálatok, kezelések és gondozások alapellátásba való beillesztését, elsősorban a gyermekek, idősek és terhes nők esetében;
- az Európai Bizottság 2021-ben elfogadott, rák elleni európai terve alapján kezdeményezi a daganatos megbetegedések leküzdését célzó megelőzést, a korai felismerést, a diagnózis megállapítását és kezelést, a rákbetegek és a túlélők életminőségének javítását;
- a fog- és szájbetegségek sürgősségi ellátását a vonatkozó törvény szigorú betartásával és az ellátó intézmények körének bővítésével.

Olyan egészségügy rendszert akarunk kialakítani, amely a méltányosság és fenntarthatóság alapján lehetővé teszi a lakosság számára az egészségügyi ellátáshoz való minél teljesebb körű hozzáférést. Ennek érdekében:

- megerősítjük a háziorvosi intézményrendszert;
- támogatjuk az önkormányzatok nagyobb egészségügyi felelősségvállalását a tájékoztató és szűrési programok terén;
- korszerű felszereléssel látjuk el az újszülött osztályokat, gyermekgyógyászati és gerontológiai részlegeket;
- serkentjük a vidéki kórházak oktatókórházi szerepvállalását;
- támogatjuk az irányított betegellátás kiterjesztését, valamint a gyógyturizmust;
- közösségünk roma tagjainak egészségügyi támogatása érdekében megduplázzuk a roma nemzetiségű egészségügyi mediátorok számát.

Azt szeretnénk, hogy az egészségügyi szolgáltatások igénybevétele gyors és hatékony módon történjen, ezért:

- folytatjuk a jogharmonizációt, a kihívásoknak megfelelő közegészségügyi kerettörvényt fogadunk el;
- csökkentjük az egészségügyi ellátórendszer bürokráciáját a digitalizáció szorgalmazásával, a betegutak rövidítésével és az orvosi személyzet adminisztratív munkájának csökkentésével;
- lehetővé tesszük az anyanyelvhasználati-jogok értényesítését az egészségügyi ellátórendszerben.

Az egészségügyi ellátás minőségi javítása érdekében:

- növeljük a felzárkóztatási és helyreállítási alapból származó források mértékét a digitalizációra, alap- és járóbeteg-ellátásra, kórházi fertőzések csökkentésére;
- támogatjuk az egészségügyi rendszer számára szolgáltatásokat nyújtó vállalkozásfejlesztéseket;
- kiszámíthatóságot biztosítunk az innovatív egészségügyi befektetések számára;
- fejlesztjük az önkéntes egészségbiztosítási rendszert.

Egészségügyi infrastruktúra:

Fontos, hogy a betegellátás megfelelő környezetben, korszerű felszereléssel történjen, ezért:

- biztosítjuk családorvosi rendelők felújítását és felszerelését;
- járóbeteg-rendelőket, új kórházakat építünk, a meglévőket felújítjuk;
- regionális kórházakat hozunk létre. 8. Önkormányzatok és településfejlesztés

8. Önkormányzatok és településfejlesztés

Önkormányzatok

A Szövetség küldetése évtizedeken keresztül az volt, hogy megteremtse, majd megvédje az erdélyi magyar társadalom működéséhez szükséges kereteket: az oktatási, kulturális és tömegtájékoztatási intézmények rendszerét, a településeinek és közösségeinek fejlődését biztosító támogatási rendszereket, fizikai és virtuális infrastruktúrákat, a gazdasági, valamint a civil kezdeményezések érdekegyeztető rendszerét.

A decentralizációval, valamint a központi és önkormányzati döntéshozásban való részvétel kiszélesedésével és konszolidációjával a Szövetség építő szerepét a működtetői feladatok is kiegészítették: az állami intézmények vezetését, fenntartásának biztosítását, ugyanakkor modernizálását, polgárközpontúvá alakítását vállaltuk.

Most egy újabb mérföldkőhöz érkeztünk: a kihívást az említett intézmények és keretek által nyújtott „tartalom” fejlesztése jelenti. Szükségesnek és időszerrűnek tartjuk szélesíteni az önkormányzati szolgáltatások spektrumát, javítani a meglévők minőségét, tágítani a kedvezményezett közösségek és polgárok körét. Az a célunk, hogy a magyar emberek jobban éljenek: mindenki korszerű, modern szolgáltatásokat, előrelépő segítséget, a rászoruló támogatást kapjon. Ez lesz az egyik legfontosabb feladatunk 2030-ig. Többet, jobban, okosabban!

Az RMDSZ célja a teljes értékű, önálló erdélyi magyar társadalom megteremtése. Az erdélyi magyarok Romániában a lakosság mindössze 6%-át teszik ki, két megyében vannak többségben, de a magyarok közel kétharmada él olyan településen, ahol magyar a polgármester, megyei tanácselnökeink pedig Szlovénia nagyságú területet vezetnek. Ebből adódóan önkormányzati jelenlétünk számos területen felül tudja írni a kisebbségi lét nehézségeit. Az 1989 óta egyre növekvő helyi hatáskörök, egyre bővülő feladatok eredményeként közösségünk tagjaihoz önkormányzati képviselőink állnak legközelebb. Ennélfogva a kiszámítható és megbízható helyi közszolgáltatásokkal növelhetjük közösségünk biztonságérzetét, optimizmusát akkor is, amikor baj van.

Erdélyi magyar közösségeink és értékrendünk fennmaradásának sarokköve a család. Ezért a következő évtizedekben önkormányzataink legfőbb küldetése a családok megerősítése, és azok minden lehetséges eszközzel való támogatása.

Minden erőnkkel azon leszünk, hogy fiataljaink itthon alapítsanak családot, itthon vállaljanak gyermekeket, itthon építsenek otthont.

Az RMDSZ kormányzati szerepvállalása új lendületet adott, jelentős forrásokat biztosított önkormányzatainknak arra, hogy befejezzék az alapinfrastruktúra kiépítését és korszerűsítését.

Ezért, a kötelező hatáskörökön túl, egyre több családtámogatási, valamint más önként vállalt feladatban kell aktívan és kezdeményezően kivennünk a részünket. A kormányzati munka folytatása számunkra lehetőség a hatásköreink és erőforrásaink decentralizáció által biztosított bővítésére, a jó gyakorlatok terjesztésére alapuló, európai színvonalú, szolgáltató szemléletű feladatvégzésre. Ily módon akarjuk és fogjuk tudni elvégezni az RMDSZ fő törekvéseiből – gyarapodó közösségek, javuló életminőség és pozitív erdélyi jövőkép kialakítása – a ránk, önkormányzatokra háruló teendőket.

Családbarát önkormányzatokat! Vállaljuk, hogy az általunk vezetett települések erőforrásainak beosztásában hangsúlyosabban odafigyelünk a szülők, a gyermeket vállaló fiatalok, a nagycsaládosok és az egyszülős családok terheinek csökkentésére.

Segítünk a gyereknevelésben, kiterjesztjük a bölcsőde-hálózatot, tovább dolgozunk a magyar nyelvű minőségi oktatás kialakításán, a délutáni foglalkozások finanszírozása által egyszerre segítjük a felzárkózást és a zsúfolt programmal rendelkező szülőket. Önkormányzataink által nagyobb szerepet vállalunk a vizsgafelkészítőkből, és a tehetséges gyerekek számára nyújtandó ösztöndíjak értékét folyamatosan növelni fogjuk. A dolgozó családokat azzal is segítjük, hogy nagyobb felelősséget vállalunk az időskorúakkal való törődésben, a szociális hálót folyamatosan fogjuk erősíteni.

A közösségi programok és terek kialakításában is a családok szükségleteire és biztonságára fogunk figyelni. A tömegközlekedés fejlesztése elsődleges feladatunk. A városokban, a vidékkel való kapcsolatban és a térségek közötti kapcsolatok erősítésében nagyon fontos a modern tömegközlekedés kialakítása, hogy a gyermekek az iskolába, a felnőttek pedig a munkahelyükre olcsón és gyorsan tudjanak eljutni. A családok biztonságának alapvető pillére az anyagi stabilitás. Térségünk jellegzetességeit figyelembe véve ki kell alakítanunk a versenyképes gazdasági környezetet. Az induló vállalkozásoknak és az innovációnak segítséget kell nyújtanunk megfelelő beruházásokkal, inkubátorházakkal, képzési hálózatok finanszírozásával – a zajló EU-s finanszírozási ciklus minden lehetőségét ki kell használnunk, ehhez pedig térségi és térségek közötti tervezési folyamatokra is szükségünk lesz.

A családok bevételeinek javítása érdekében növelnünk kell a felsőfokú végzettséggel rendelkezők arányát a társadalmunkban, segítenünk kell a településeinken működő felsőoktatási intézményeket és ösztöndíjakat kell biztosítanunk a tehetséges, illetve a rászoruló tanulóknak.

Részt vállalunk a gondoskodásban, időseink gondozásában, a fogyatékkal, illetve a mélyszegénységben élők segítésében, valamint a magyar anyanyelvű romák társadalmi integrációjában, együttműködve az egyházi és civil szervezetekkel.

Részt vállalunk a közösségépítésben, helyi kulturális, ifjúsági, sport és az aktív időskort ösztönző programok megszervezése, illetve támogatása által. Úgy kell támogatnunk a közösségi programokat, hogy azok olyan szórakoztatási és sportlehetőségeket biztosítsanak, amelyek az egészséges gondolkodást és életmódot ösztönzik.

Megvédjük természeti környezetünket és kulturális örökségünket! „Unokáinktól kölcsönkapott értékek”-ként fejlesztjük tovább településeink lakó-, oktatási- és munkakörnyezetét. A magyarok lakta vidékek természeti szempontból a leggazdagabbaknak számítanak Európában. El kell készítenünk egy olyan összehangolt stratégiát, amely ezeket az értékeket óvja, ezáltal is növelve közösségünk biztonságát, és amely ezekből az értékekből gazdasági előnyt kovácsol. Ennek érdekében nagyon fontos, hogy a klímaváltozásra is felkészítsük közösségeinket, hogy az erdőgazdálkodásunk, mezőgazdaságunk, gazdaságunk és a közösségünk tagjainak életminősége minél kevesebb hátrányt szenvedjen el.

Minden önkormányzat számára elérhetővé kell tennünk a pályázati lehetőségeket, biztosítva a forrásokat a korszerű tömegközlekedés, az egészséges és energiahatékony oktatás intézmények és közintézmények kialakítására, épített örökségünk megőrzésére.

Saját eszközeinkkel ösztönözzük a munkahelyteremtést és a versenyképességet! Kiemelten fogjuk támogatni az ipari-, kutatásfejlesztési- és innovációs nagyberuházásokat, a munkahelyek számát növelő kis- és középvállalkozásokat. A helyi lehetőségek és adottságok szerint inkubátorházak, ipari parkok építésére, de minimis támogatások és gördülékeny vállalkozói ügyintézés bevezetésére fogunk törekedni. Olyan infrastrukturális és adminisztratív környezetet kell kialakítanunk, amely lehetővé teszi, hogy a készülő és a jövőben itt megvalósuló nagyberuházások zökkenőmentesen tudjanak fejlődni, és megtalálják helyben a magasan képzett munkaerőt.

Településfejlesztés

A szülőföldön maradás elengedhetetlen feltétele, hogy olyan lakókörnyezetet, oktatási, kulturális és mobilitási infrastruktúrát teremtsünk az állampolgárok számára, amely biztosítja a fenntarthatóságot, gazdasági prosperitást, biztonságot, kényelmet és jólétet. Az RMDSZ célja, hogy megteremtse minden magyar ember számára ennek feltételeit, ezért hazai és EU-s forrásokból lehetővé teszi a települések felzárkóztatását, modernizálását. Célunk, hogy:

- 2030-ra legyen minden magyarlakta településen korszerű víz-, szennyvíz- és villanyhálózat;
- biztosítsuk településeink számára a gázhálózat kiépítését.
- Kiemelt figyelmet szentelünk az oktatási infrastruktúrának, hiszen a szülők akkor tudnak dolgozni, ha gyermekeiket biztonságban tudják, ezért:
- bölcsődéket, óvodákat, iskolákat építünk.
- földrengés-biztossá tesszük a már meglévő intézményeinket.

Oktatási intézményeink korszerűsítése mellett ugyanolyan fontos, hogy állampolgáraink egészségesen éljenek, kikapcsolódjanak, szabadidejükben sportolhassanak, ezért:

- sportlétesítményeket, uszodákat, műjégpályákat építünk.
- Fontos számunkra a zöld, élhető környezet megteremtése, ennek érdekében:
- kerékpárutak építését tesszük lehetővé;
- gyalogosbarát városokat építünk;
- folyóvizek környékét alkalmassá tesszük szabadidős tevékenységekre.
- Gyermekeink mellett gondolnunk kell az idősekre is, ezért időotthonok építését és felújítását szorgalmazzuk.
- Segítenünk kell az embereknek abban, hogy a megváltozott energiapiaci körülmények között csökkentsük a rájuk nehezedő terheket, ezért épületeinket energiahatékonnyá tesszük.

Ahhoz, hogy jól éljünk, anyagi biztonságban érezzük magunkat, fontos, hogy gazdaságunk jól működjön, versenyképes legyen, ezért:

- metropoliszövezetek kialakításával támogatjuk a város és a vidék kölcsönös előnyökön alapuló együttélését;
- ipari és technológiai parkokat hozunk létre;
- a helyi termelők számára piactereket építünk;
- a forgalmas utak mentén elhelyezkedő települések esetében terelőutakat és körgyűrűket építünk.

9. Környezetvédelem

Tiszta környezet nélkül nincs egészséges társadalom. Az RMDSZ célja, hogy minden ember számára adottak legyenek azok az egészséges környezeti feltételek, amelyek között jól érzi magát, legyen szó mind az őt körülvevő természetről, mind közvetlen lakókörnyezetéről. Fontos, hogy állampolgáraink környezettudatosan éljenek, ezért:

- bevezettük az iskolákban a zöld hetet;
- elindítottuk a „Tiszta Romániát!” kampányt;
- folytatjuk a környezetvédelmi projektek finanszírozását.

Erdőgazdálkodás és biodiverzitás

Azt szeretnénk, hogy a jövő generációi is megtapasztalják a minket körülvevő természet sokféleségét, azt akarjuk, hogy tiszta levegőt lélegezzenek be, szívesen töltsék idejüket a természetben, ezért:

- minden eddiginél nagyobb erdősítési kampányt indítottunk el. A helyreállítási alapból 803 millió eurót szánunk az erdőkre, ebből 500 millió fordítunk új erdők létrehozására és 100 millió euró a leromlott állapotú erdők újratelepítésére;
- folytatjuk az illegális erdőkitermelés elleni küzdelmet, továbbfejlesztjük a SUMAL2-nyomkövető rendszert;
- olyan jogszabályi keretet dolgozunk ki, amely a fenntartható erdőgazdálkodást tartja szem előtt: a kitermelt fa mennyisége nem haladhatja meg az erdő növekedését. A kivágott erdő helyére mindig az élőhelynek megfelelő fafajtaikat ültetünk, az erdészeti munkák által egészséges erdőket tartunk fent.

Célunk, hogy 2030-ra erdős területeinket megnöveljük, ezáltal pedig a nemzetközi rangsorolásban is előbbre lépünk. Fontos, hogy jól teljesítsünk, mert így egyszerre óvjuk a biodiverzitást, csökkentjük a légszennyezést, és lassítjuk a klímaváltozást.

Medve-kérdés

Kormányzati szerepvállalásunk előtt, 2016-tól kezdődően a medvepopuláció hiányos menedzsmintje következtében elszaporodtak a nagyvadak. Ez jelentősen megnehezítette az emberek életét és veszélybe sodorta javaikat. A kialakult krízis-helyzetben sürgősségi megoldást találtunk és jelenleg azon dolgozunk, hogy hosszútávon rendezzük ezt a kérdést, ezért:

- új vadgazdálkodási stratégiát alakítunk ki;
- támogatjuk a gazdákat a medvék elleni hatékony biztonsági rendszerek kiépítésében;
- javítjuk és egyszerűbbé tesszük a vadkárok után járó kárpótlások rendszerét.

Hosszú távon azt szeretnénk, hogy minimálisra csökkentsük az emberek és medvék közötti veszélyes interakciók számát.

Vízgazdálkodás

Egészségünk érdekében fontos, hogy tiszta vizet igyunk, folyóvizeink ne legyenek szennyezettek és ne szennyezzük a velünk szomszédos országok vízkészletét sem. Mindezek érdekében:

- az alacsony jövedelmű családokat támogatjuk abban, hogy rácsatlakozzanak a meglévő hálózatokra;
- korszerűsítjük a víz- és csatornahálózatot;
- szennyvízelvezető-rendszereket építünk ki a szükséges derítőállomásokkal;
- automatizáljuk a víztározó berendezéseket;
- az államhatárok mentén szűrőrendszereket hozunk létre.

Zöld energia, energiahatékonyság

Az RMDSZ megvédi az embereket a globális energiapiac változásai okozta veszélyektől. A szövetség olyan lehetőségeket biztosít, amelyek által csökkenti az állampolgárokra és köztisztviselőknek nehezedő anyagi terheket, ezért:

- finanszírozza a napelemrendszerek telepítését a háztartási fogyasztók esetében;
- különféle programok révén támogatja az energia hatékony háztartási gépek vásárlását;
- lehetővé teszi az önkormányzatok számára a megújuló energiaforrások létesítését.

Karbonkibocsátás

Akkor időzünk szívesen a szabadban, akkor sportolunk szabadterén, ha tiszta levegőt lélegezhetünk be, ezért:

- a roncsautó-programokkal hozzájárulunk ahhoz, hogy szennyező autóinkat környezetbarát járművekre cseréljük. Évente 200 ezer szennyező autó lecserélését támogatjuk a folyamatosan bővülő klasszikus, plusz és az újonnan indított helyi roncsautó-programmal. Támogatjuk az önkormányzatokat a töltőállomások kiépítésében;
- finanszírozzuk energia hatékony fűtőrendszerek beszerelését;
- támogatjuk az önkormányzatokat olyan programok megvalósításában, amelyek révén a lakosságot tömegközlekedési eszközök használatára ösztönzik;
- támogatjuk az ipari létesítményeket a zöld technológiák alkalmazására való átállásban.

Célunk, hogy minél közelebb kerüljünk a nulla nettó szén-dioxid-kibocsátás eléréséhez, azonban ezt ez egyes országok sajátosságainak figyelembevételével kell

megvalósítani, úgy, hogy az ne érintse hátrányosan a lakosságot és ne veszélyeztesse az ipar versenyképességét.

Hulladékgazdálkodás

Tiszta, rendezett lakókörnyezetünk elengedhetetlen komfort-érzetünk megteremtéséhez, ezért jól működő és fenntartható hulladékgazdálkodási rendszert kívánunk létrehozni. Ennek érdekében:

- hulladékudvarokat létesítettünk, amelyekben egyszerre folyik szelekció és újrahasznosítás, ugyanakkor ezekben komposztáló-állomás és kémiai elemző laboratórium is helyet kap;
- korszerű tárolórendszereket létesítünk, amelyek a lakosság számára lehetővé teszik a háztartási hulladék szelektíven történő gyűjtését;
- a városokban digitális hulladékszigeteket építünk;
- létrehozuk a betétdíjas-rendszert, amely lehetővé teszi az üveg, PET-palack és alumíniumdobozok visszaváltását;
- olyan jogszabály-keretet dolgozunk ki, amely biztosítja a hatóságok számára, hogy hatékonyan lépjenek fel a „szemétmaffiával” szemben.

Célunk, hogy 2030-ra a városi háztartási hulladéknak legfeljebb tíz százaléka kerüljön hulladéktelepre. Azt szeretnénk, hogy környezettudatos közösség legyünk, ezért mindannyian arra törekedjünk, hogy fogyasztói társadalomból „újrahasznosító társadalommá” váljunk.

10. Kultúra

Kulturális örökségünk felújítása és hasznosítása

Identitásunk megőrzése szempontjából fontos, hogy kulturális értékeinket, épített örökségünket megvédjük. Ha jó gazdái vagyunk épített örökségünknek és szívélyes házigazdái az idelátogató turistáknak, növelni tudjuk a helyi közösség bevételeit, piacot teremtünk a helyi termékeknek, és újabb munkahelyeket hozunk létre. Különleges és értékes épített örökségünk a bizonyítéka annak, hogy gazdag és jelentős múltunk van itt, Erdélyben, de ha megbecsüljük értékeinket, reményteli jövő is vár ránk, így műemlékeink hasznosítása nemcsak szebb környezetet, de a turizmusnak köszönhetően jobb életminőséget is eredményez.

Elindítottuk Románia legnagyobb örökségvédelmi és örökség-hasznosítási projektjét, amely a Hívogató Románia, Az országjáró projekt elnevezést viseli. A program keretében 12 turisztikai útvonalat hoztunk létre, melyen 225 épületet restaurálunk és több mint 700-at népszerűsítünk. Ekkora összeget még sosem költöttünk arra, hogy az ország különleges, egyedi épített örökségét felújítsuk és bemutassuk nemcsak itthon, hanem szerte Európában, így sok turistát csalogatva hozzánk. A várak, kastélyok, kúriák, a Szent László, a gasztronómia és a falusi házak útján számos erdélyi magyar műemléket újítunk fel.

A támogatásból megújul többek között a Vajdahunyadi vár, a gernyeszegi Teleki-kastély, az Urmánczy kastély, a szentjobbi apátság, a Bihari földvár, a Felsőbányai római katolikus templom, a szilágynagyfalusi Bánffy-kastély, a székelykeresztúri Gyárfás-kúria, az oltszemi Mikó-kastély, a lázári Sándor-kúria, a nagyváradi vár egyik bástyája, a Torockószentgyörgyi vár, a dályai és az agyagfalvi református templom, valamint 8-8 falusi ház Torockószentgyörgyön, Uzonban, Etéden, illetve Körösfőn.

A turisztikai útvonalak mellett Szatmárnémetiben és Sepsiszentgyörgyön két fontos beruházást indítottunk el, amelyek 2026 nyaráig készülnek el: Szatmárnémetiben a kényszeriparosítás múzeumát, Sepsiszentgyörgyön pedig a kommunizmus rémtetteinek múzeumát hozzuk létre a volt Dohánygyár egyik épületében. Két csodálatos közösségi térről van szó, amelyek nemcsak a turistákat csalogatják, hanem mindannyiunknak biztosítják a múltunkkal való szembenézést, a kikapcsolódást, feltöltődést. Ezek nem porosodó tárgyakkal teli épületek lesznek, hanem a virtuális valóság bevonásával interaktív módon mutatják majd be múltunknak ezt a szeletét. Mindkét projekt megálmodói neves építészek és designerek, így Erdély nemcsak két új múzeummal, de két csodálatos épülettel, kulturális térrel is gazdagodik.

Felépítjük Erdély Történeti Múzeumát! A szászfenesi Erdélyi Történeti Galéria az Országos Helyreállítási Terv kulturális téren a legnagyobb erdélyi beruházása. A múzeum az itt élő nemzeti közösségek történelmét mutatja majd be, ráadásul ez lesz az Erdélyi Történeti Múzeum első saját, különálló épülete. A beruházás azért is fontos, mert Szászfenesen eddig nem volt közösségi tér. A múzeum és az azt körülvevő zöldövezet pótolni fogja ezt a hiányt, illetve a turisztikai forgalmat is fellendíti majd.

A nagyenyedi börtöntemetőről szóló emléktér a múlt rendszer ellenségeiként itt fogvatartott értelmiségieknek, pártvezetőknek, egyházi személyeknek, katonáknak állít emléket. Az emléktér különlegessége lesz a túlélők vallomásairól rögzített videofelvételek és a könyvtár.

EU-s és központi költségvetési forrásokból művelődési házak felújítását támogatunk olyan településeken, amelyek az elmúlt évtizedekben semmilyen fejlesztési forrásban nem részesültek. Az RMDSZ javaslatára megteremtettük a lehetőségét annak, hogy a helyi jövedelemadókból begyűlt összegek két százalékát színházak, operák, bábszínházak és filharmóniák fenntartására fordítsuk.

Célunk a Kolozsvári Állami Magyar Színház és Opera főépületének felújítása és bővítése, a nagyszínpad és nézőtér technikai korszerűsítése, az épületben együtt tevékenykedő két állami intézmény – a színház és az opera – technikai felzárkóztatása ahhoz a művészeti ranghoz, amelyet ország-, és világszerte jelenleg képviselnek. Emellett kiemelten fontos a Marosvásárhelyi Nemzeti Színház felújítása, amely nem csupán a színházépület sok éve esedékes felújítását, hanem színháztechnikai korszerűsítést, a külső/belső terek újragondolását, a korszerű színházi követelményeknek való megfeleltetést feltételezi.

Köszönetnyilvánítás

A szerkesztők ezúton szeretnének köszönetet mondani mindazoknak, akik az anyag összeállításában és koordinálásában részt vettek.

Külön köszönettel tartozunk Antal Árpádnak, Bogyá Annának, Cseke Attilának, Csép Éva Andreának, Hegedüs Csillának, Horváth Annának, Kacsó-Doboly Izabellának, Kozma Mónikának, Lukács László Alpárnak, Makkai Péternek, Miklós Zoltánnak, Szabó Ödönnek, Székely Istvánnak, Tanczos Barnának, Vass Leventének, Vincze Lórántnak és Winkler Gyulának.

